

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi

KRR-4101-004-04/2014
P/14/124

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 55 11, F +48 22 444 57 73
krr@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli P/14/124 – Skuteczność przyjętych procedur i podejmowanych działań w celu ograniczenia prawdopodobieństwa wystąpienia w Polsce afrykańskiego pomoru świń

Jednostka przeprowadzająca kontrolę Najwyższa Izba Kontroli
Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Kontroler Artur Witek, główny specjalista kp., upoważnienie do kontroli nr 91268 z dnia 9 września 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 1)

Jednostka kontrolowana Wojewódzki Inspektorat Weterynarii z siedzibą w Siedlcach, ul. Kazimierzowska 29, 08-110 Siedlce

Kierownik jednostki kontrolowanej Edmund Matey od 31 lipca 2014 r. p.o. Mazowieckiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii, Paweł Jakubczak do 30 lipca 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 2)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ działania Mazowieckiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii podejmowane dla zabezpieczenia obszaru województwa przed wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń (ASF).

Opracowano plan gotowości zwalczania tej choroby oraz realizowano program mający na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń.

Zorganizowano szkolenia dla lekarzy weterynarii oraz pracowników innych instytucji odnośnie zabezpieczenia przed przenoszeniem zakażeń ASF oraz prowadzono w tym zakresie akcję informacyjną.

Prowadzono nadzór nad działalnością powiatowych inspektoratów weterynarii w zakresie zwalczania chorób zakaźnych zwierząt.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen częściowych dotyczących działalności w badanym obszarze: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny częściowej według proponowanej skali byłoby niemożliwe lub nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, należy zastosować ocenę opisową.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Zabezpieczenie Polski przed wystąpieniem ASF

Opis stanu
faktycznego

Plan gotowości zwalczania ASF na obszarze województwa mazowieckiego został opracowany w lutym 2008 r. W planie określona została struktura organizacyjna i zadania zespołu kryzysowego oraz organy i jednostki organizacyjne odpowiedzialne za ich realizację. W planie gotowości określono skład zespołu kryzysowego, który stanowili pracownicy Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii (WIW).

(dowód: akta kontroli str. 189-195)

Na wniosek Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii (WLW) Wojewoda Mazowiecki w Rozporządzeniu Nr 3 Wojewody Mazowieckiego z dnia 9 sierpnia 2013 r. w sprawie zarządzenia środków w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń na terytorium Białorusi i możliwości jego przeniesienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej² określił wielkość obszaru zagrożenia afrykańskim pomorem świń, uwzględniając w nim powiaty: łosicki, sokołowski, siedlecki i miasto Siedlce. Wielkość obszaru zagrożenia afrykańskim pomorem świń została ustalona po konsultacji WLW z Głównym Lekarzem Weterynarii (GLW). Obszar ten został utrzymany w rozporządzeniu Wojewody Mazowieckiego Nr 5 z dnia 5 listopada 2013 r. w sprawie zarządzenia środków w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń na terytorium Białorusi i możliwości jego przeniesienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej³.

(dowód: akta kontroli str. 254-332)

W 2013 r. w związku z zagrożeniem wystąpienia afrykańskiego pomoru świń przeprowadzono szkolenia dla lekarzy weterynarii, członków kół łowieckich, pracowników Inspekcji Transportu Drogowego i Izby Celnej oraz funkcjonariuszy Policji, w których m.in. zwracano uwagę na możliwość przenoszenia ASF oraz stosowanie bioasekuracji stad. Przeprowadzono także akcję informacyjną dotyczącą ASF obejmującą: powiatowe inspektoraty weterynarii, urzędy gmin, samorząd województwa mazowieckiego, Mazowiecki Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Mazowiecką Izbę Rolniczą, zarządy okręgowe kół łowieckich, nadleśnictwa, grupy producenckie trzody chlewnej. Dokonano analizy zasobów magazynów i podjęto działania mające na celu uzupełnienie brakujących środków lub sprzętu do zwalczania chorób zakaźnych. Przeanalizowano dane dotyczące wielkości pogłowia i liczby stad trzody chlewnej w województwie mazowieckim⁴ oraz liczby rzeźni i ich zdolności ubojowych, jak również możliwości utylizacji zwierząt.

(dowód: akta kontroli str. 333-354)

² Dz. Urz. Wojewody Mazowieckiego z 2013 r., poz. 9208 – uchylone z dniem 7 listopada 2013 r.

³ Dz. Urz. Wojewody Mazowieckiego z 2013 r., poz. 11576 – uchylone z dniem 27 lutego 2014 r.

⁴ Największe pogłowia świń (powyżej 100 tys. szt.) było w powiatach: sokołowskim, łosickim, siedleckim i garwolińskim.

Wojewódzki Lekarz Weterynarii ustalił liczbę osób, które na obszarze województwa mazowieckiego mogą zostać zaangażowane do zwalczania ognisk choroby zakaźnej, w tym ASF. We wszystkich 34 powiatowych inspektoratach weterynarii do realizacji takich zadań były 803 osoby, w tym 670 lekarzy weterynarii. W dyspozycji WLW znajdowała się też mobilna kolumna ubojowa. W dniu 20 września 2013 r., powyższe ustalenia przekazano do Głównego Inspektoratu Weterynarii.

(dowód: akta kontroli str. 341-342)

W okresie od 30 września do 4 października 2013 r. odbyły się ćwiczenia sztabowe⁵ „LIBERO 2013” symulujące wystąpienie na terytorium Polski ognisk afrykańskiego pomoru świń. Wojewódzki Lekarz Weterynarii poinformował Głównego Lekarza Weterynarii o wnioskach wynikających z przeprowadzonych ćwiczeń, wskazując m.in. na zasadność opracowania i opisanie procedur postępowania w sytuacji uboju i utylizacji większej ilości zwierząt oraz braku skutecznej i efektywnej komunikacji między osobami przeprowadzającymi działania w ognisku choroby na obszarze zapowietrzonym i zagrożonym. Wskazał również na konieczność „przyśpieszenia procedur ogłaszania aktów prawa miejscowego, w sytuacji kiedy okręgi zapowietrzony i zagrożony lub tylko zagrożony przekraczają granicę jednego województwa lub ogniska występują w jednym czasie w więcej niż w jednym województwie”.

(dowód: akta kontroli str. 219-224)

W 2013 r., w województwie mazowieckim, realizowany był program mający na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń oraz poszerzenie wiedzy na temat ryzyka wystąpienia tej choroby na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej⁶.

Zgodnie z tym programem, województwo mazowieckie zostało podzielone na trzy strefy. Do strefy I - buforowej - o najwyższym stopniu ryzyka wystąpienia ASF, zakwalifikowane zostały powiaty: łosicki, siedlecki, sokołowski oraz miasto Siedlce. Do strefy II zaliczone zostały powiaty, w których znajdują się międzynarodowe porty lotnicze, tj. Miasto Stołeczne Warszawa oraz powiat nowodworski. Pozostałe powiaty województwa mazowieckiego zakwalifikowane zostały do strefy III.

Program był kontynuowany w 2014 r⁷ i wówczas województwo mazowieckie podzielone zostało na dwie strefy. Do strefy IB – obszaru wzmoczonego nadzoru – zakwalifikowane zostały powiaty: łosicki, siedlecki, sokołowski oraz powiat grodzki: miasto Siedlce. Pozostałe powiaty województwa mazowieckiego zakwalifikowane zostały do strefy II.

⁵ Ćwiczenia były zorganizowane przez Główny Inspektorat Weterynarii wspólnie z Rządowym Centrum Bezpieczeństwa i Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

⁶ Program został wprowadzony rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 17 stycznia 2014 r. (Dz. U. z 2014, poz. 115).

⁷ Program stanowił załącznik do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie wprowadzenia w 2014 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej „Programu mającego na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń i poszerzenie wiedzy na temat tej choroby oraz jej zwalczanie” (Dz. U. z 2014, poz. 996).

W 2013 r., z terenu zakwalifikowanego do strefy I pobrano do badania ogółem 755 prób, w tym: 87 od świń żywych, 48 od świń padłych, 609 od dzików odstrzelonych oraz 11 od dzików padłych. Z terenu strefy II pobrano do badania ogółem 24 próby, w tym 15 od świń żywych i dziewięć od dzików odstrzelonych. Z terenu III strefy pobrano 62 próby w tym 59 od dzików odstrzelonych i trzy próby od dzików padłych.

W 2014 r., z terenu zakwalifikowanego do strefy IB pobrano do badania ogółem 491 prób, w tym: 56 od świń żywych, jedną od padłej, 420 od dzików odstrzelonych i 14 od dzików padłych. Z pozostałego terenu województwa mazowieckiego zakwalifikowanego do II strefy pobrano ogółem 715 prób, w tym 344 od świń żywych, dwie od padłych, 149 od dzików odstrzelonych i 220 od dzików padłych.

Poniesione w 2013 r. łączne wydatki na realizację programu mającego na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym ASF wyniosły 289,3 tys. zł, z tego w poszczególnych strefach odpowiednio: I – 211,8 tys. zł, II – 8,0 tys. zł, III – 69,5 tys. zł. Wydatki poniesione w 2014 r. (w okresie III kwartałów) łącznie wyniosły 318,7 tys. zł, w tym w strefie IB – 160,7 tys. zł, w strefie II – 158,0 tys. zł.

Środki na badania w kierunku ASF zabezpieczone były w budżecie państwa w części 83 – Rezerwy celowe i pokrywały na bieżąco wydatki związane z realizacją programów.

(dowód: akta kontroli str. 56-66,177-186)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Mazowieckiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii w badanym obszarze.

2. Działania Mazowieckiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii po stwierdzeniu wirusa ASF na terenie Polski

Opis stanu
faktycznego

Decyzją wykonawczą Komisji nr 2014/100/UE z dnia 18 lutego 2014 r. dotyczącą niektórych tymczasowych środków ochronnych w odniesieniu do afrykańskiego pomoru świń w Polsce⁸, w województwie mazowieckim za obszar zakażony afrykańskim pomorem świń uznany został powiat łosicki⁹. Decyzją wykonawczą Komisji nr 2014/178/UE z dnia 27 marca 2014 r. w sprawie środków kontroli w zakresie zdrowia zwierząt w odniesieniu do afrykańskiego pomoru świń w niektórych państwach członkowskich¹⁰, obszar powiatu łosickiego został uwolniony od ograniczeń związanych z występowaniem ASF.

⁸ Dz. U. UE L Nr 50 z 20 lutego 2014 r., s. 35 – wygaśnięcie z dniem 14 marca 2014 r.

⁹ Wojewódzki Lekarz Weterynarii nie brał bezpośredniego udziału w ustalaniu obszaru objętego ograniczeniami określonego w decyzji KE, ani wyznaczonego w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem u dzików afrykańskiego pomoru świń.

¹⁰ Dz. U. UE L Nr 95 z 29 marca 2014 r., s. 47 ze zm.

W dniu wejścia w życie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem u dzików afrykańskiego pomoru świń¹¹, WLW – na podstawie art. 46 ust. 5 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt¹² – wystąpił do Wojewody Mazowieckiego o uchylenie rozporządzenia z dnia 5 listopada 2013 r.¹³

Do prowadzenia spraw związanych z chorobami świń, w tym ASF, Wojewódzki Lekarz Weterynarii wyznaczył pracownika WIW, do obowiązków którego należało m.in. organizowanie działań wojewódzkiego inspektoratu weterynarii w zakresie upowszechniania wiedzy o przepisach prawa związanego ze zwalczaniem chorób zakaźnych u zwierząt, w tym ASF, prowadzenie kampanii informacyjnej w tym zakresie, przygotowanie raportów i analiz dotyczących chorób świń oraz uczestnictwo w pracach Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego, a także prezentacji bieżącej sytuacji w zakresie ASF.

Zastępca WLW uczestniczył w pracach Zespołu Monitorującego zagrożenie w zakresie wystąpienia afrykańskiego pomoru świń na terenie województwa mazowieckiego, powołanego zarządzeniem Wojewody Mazowieckiego Nr 95 z dnia 7 marca 2014 r.

W związku z zagrożeniem wystąpienia ASF, w dniu 24 lutego 2014 r. zorganizowano w WIW spotkanie z przedstawicielami Zarządu Okręgowego Polskiego Związku Łowieckiego w Siedlcach i Białej Podlaskiej w celu zwrócenia uwagi na konieczność powiadamiania Inspekcji Weterynaryjnej o znalezionych padłych dzikach, a także przedstawienia propozycji zwiększenia odstrzałów dzików i zmniejszenia ich liczby na terenie objętym ograniczeniami. W tym zakresie ustalono, że na terenie powiatu łosickiego będą przeprowadzane polowania indywidualne na dziki za zgodą PLW w Łosicach, a pozyskiwanie przez myśliwych prób do badań w kierunku ASF od odstrzelonych dzików będzie prowadzone z zachowaniem zasad bioasekuracji.

(dowód: akta kontroli str. 333-352)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Mazowieckiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii w badanym obszarze.

¹¹ Dz. U. z 2014 r., poz. 247 ze zm. – uchylone z dniem 31 marca 2014 r.

¹² Dz. U. z 2014 r., poz. 1539.

¹³ Rozporządzenie zostało uchylone rozporządzeniem Nr 2 Wojewody Mazowieckiego z dnia 27 lutego 2014 r. w sprawie uchylenia rozporządzenia w sprawie zarządzenia środków w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń na terytorium Republiki Białorusi i możliwości jego przeniesienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. Urz. Wojewody Mazowieckiego z 2014 r., poz. 1858).

Opis stanu
faktycznego

3. Prowadzenie nadzoru i kontroli nad działaniami PIW

Pracownicy Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii przeprowadzili w powiatowych inspektoratach weterynarii kontrolę rejestrów podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną. W 2012 r. i 2014 r. przeprowadzono kontrole w dwóch PIW, a w 2013 r. w czterech PIW¹⁴.

Wyniki kontroli potwierdziły prawidłowość prowadzenia rejestrów podmiotów nadzorowanych, w tym także rejestru w zakresie utrzymywania zwierząt gospodarskich.

(dowód: akta kontroli str. 378-390)

W 2014 r., WLW nie planował i nie prowadził kontroli nadzoru PLW w zakresie bioasekuracji stada świń. W dniu 25 lipca 2014 r. WLW przekazał powiatowym lekarzom weterynarii polecenie GLW o podjęciu działań mających na celu wzmocnienie nadzoru nad stadami świń, w szczególności w zakresie stanu zdrowotnego zwierząt.

(dowód: akta kontroli str. 406-428)

W 2013 r. kontroli WIW została poddana dokumentacja prowadzona przez PLW w Łosicach dotycząca podmiotów prowadzących działalność w zakresie obrotu zwierzętami, pośrednictwa w tym obrocie lub skupu trzody chlewnej. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły: braku udokumentowania przeprowadzonych kontroli urzędowych lekarzy weterynarii, wyznaczonych do nadzoru nad podmiotami prowadzącymi działalność w tym zakresie, nierzetelnej weryfikacji dokumentacji w kontrolowanych podmiotach oraz niewłaściwego dokumentowania ustaleń kontroli. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, WLW powierzył pracownikowi WIW (w okresie od 20 marca 2014 r. do 6 lipca 2014 r.) pełnienie obowiązków PLW w Łosicach. Ponadto poinformował, że została podjęta decyzja o objęciu PIW w Łosicach kompleksową kontrolą w 2015 r.

Wojewódzki Lekarz Weterynarii w piśmie z marca 2014 r. do Wojewody Mazowieckiego wskazał, że przyczynami stwierdzonych nieprawidłowości był niski stan zatrudnienia w PIW w Łosicach (7 etatów, w tym 4 etaty merytoryczne) oraz zwrócił się o zwiększenie zatrudnienia w tym PIW o dwa etaty korpusu służby cywilnej łącznie ze środkami na wynagrodzenia¹⁵.

(dowód: akta kontroli str. 490-494)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Mazowieckiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii w badanym obszarze.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Wobec niestwierdzenia nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje wniosków pokontrolnych.

¹⁴ Kontrole przeprowadzono: w 2012 r. w PIW w Ciechanowie i Ostrołęce, w 2013 r. w PIW w Żurominie, Płońsku, Sierpcu, Płocku, a w 2014 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych w PIW w Sochaczewie i Wyszkowie.

¹⁵ W dniu 14 lipca 2014 r. WLW przekazał Wojewodzie Mazowieckiemu pismo PLW w Łosicach informujące o niewystarczających warunkach lokalowych i stanie zatrudnienia w PIW, które „nie pozwalały i nadal nie pozwalają na załatwianie spraw mieszkańców w takiej liczbie i takim tempie jak miało to miejsce ...” w okresie, gdy powiat łosicki był objęty ograniczeniami.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁶ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Wsi Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania ustaleń kontroli.

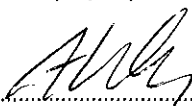
W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

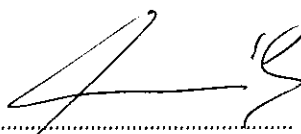
Warszawa, dnia 25 listopada 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Dyrektor
Waldemar Wojnicz

Kontroler
Artur Witek
Główny specjalista kp.

.....
podpis

.....
podpis

¹⁶ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.